

יום הערבה / הושענא רבה ה'תשפ"ב

~ לע"נ תכלת (צלסטת) הופמן ב"ר דוד לבית קלו ע"ה ~

1. ליקוטי מוהר"ן (א', תורה נ"ב)

רבי חנינא בן חכינאי אומר הנעור בלילה והמהלך בדרך יחידי ומפנה לבו לבטלה הרי זה מתחייב בנפשו (אבות ג'):
כי יש אפיקורסים, שאומרים שהעולם הוא מחויב המציאות. ולפי דעתם הרעה המשובשת, נדמה להם שיש על זה ראיות ומופתים, חס ושלום, ממנהג העולם. אבל באמת- הבל יפצה פיהם, כי באמת העולם ומלואו הוא אפשרי המציאות. כי רק השם יתברך לבד הוא מחויב המציאות, אבל כל העולמות, עם כל אשר בהם- הם אפשרי המציאות. כי הוא יתברך בראם יש מאין, וביכולתו וכוחו ואפשרותו יתברך היה לבראם או שלא לבראם, על כן בוודאי כל העולם ומלואו הוא אפשרי המציאות... אך לזכות לזה, להיכלל בשורשו, דהיינו לחזור ולהיכלל באחדות השם יתברך, שהוא מחויב המציאות, זה אי אפשר לזכות, כי אם על ידי ביטול- שיבטל עצמו לגמרי, עד שיהיה נכלל באחדותו יתברך. ואי אפשר לבוא לידי ביטול, כי אם על ידי התבודדות. כי על ידי שמתבודד, ומפרש שיחתו בינו לבין קונו- על ידי זה הוא זוכה לבטל כל התאוות והמידות רעות, עד שזוכה לבטל כל גשמיותו, ולהפלא בשורשו:

2. שפת אמת (סוכות תר"מ)

ערבה- נגד אלו שאין להם טעם וריח. אם כן, מה חשיבותם? אך הפה, שהוא עיקר כוחן של ישראל, 'הקול קול יעקב'. והיא בחינת דוד המלך עליו השלום. כי ג' מינים- הם ג' אבות, ודוד המלך ע"ה אמר: 'ואני תפילה'. **אם כי בוודאי קול הצדיקים שיש להם טעם וריח- עולה למדריגות רבות ביותר, אעפ"כ יש להם תערובות מעשים טובים. ומי שאין לו טעם וריח- הוא רק תפילה בלבד.** וזה שכתוב 'תפילה לעני כי יעטוף'- היינו שמתעטף כולו בתפילה, כמו שכתוב 'ואני תפילה'. וזה ערב לפניו ית', ונקראת ערבה. ולכן נקרא 'הושענא רבה', כי ביום זה נושעים בו גם השפלים, שאין להם טעם וריח כנ"ל. והוא ישועה גם לדורות השפלים שלנו, שאין לנו (אלא) רק תפילה. וביום זה נפתח שערי תפילה בפיהם של ישראל. והוא גמר יוהכ"פ, כמו שכתבנו לעיל בעניין מוצא פי ה'. והמשכיל יבין:

3. שפת אמת (סוכות תר"נ)

ליום הושענא רבה. מה שקבעו חז"ל רוב תפילות בזה היום, כבר כתבנו שנקרא הושענא רבה- שיכולין להינשע בו אפילו השפלים ודורות השפלים שהם בחינת 'ערבה'- לא טעם ולא ריח. ויש להבין, אם כן- מה כוחם? אך כתיב 'דלותי ולי יהושיע'- פירוש: ע"י שידעים שהם דלים וצריכין להיושע- ולהם הישועה... וכן הוא המידה, כי עיקר הישועה לדלים. ולכן עיקר הישועה, שיבוא משיח צדקינו במהרה, מוכן דווקא להיות בדורות השפלים. גם פירוש 'דלותי ולי יהושיע'- היינו אפילו אחר הישועה נשארים דלים, שצריכין לידע שהוא בחסד עליון. וכן בד' מינים- הערבה צריכה להיבטל לשאר המינים... וכמו כן דורות שלנו- צריכין להיבטל לדורות הראשונים, להיות נושעים בזכות אבותינו. ואז הישועה מוכנת לנו ביותר מלהראשונים. וזה 'דלותי ולי יהושיע'. והשי"ת, אשר הוא עוזר דלים, ירחם ויחוס ויושיע לעם עני ודל. שמה נוכל להיות יותר דלים מכמונו עתה, ולה' הישועה:

4. שפת אמת (סוכות תרל"ט)

יום הושענא רבה- יום הערבה שמרמז לפה. וכתוב 'הרחב פיר', שבעת גאולה וישועה- צריכין להרבות בתחנונים להיות נושע תשועת עולמים. וזה החן שיש להבורא ית' גם בדומין לערבה- לא טעם ולא ריח, רק ע"י הכנעה, להתפלל לפניו ית'. וכוחן של ישראל בפה, כמו שכתוב מתגאה בירושתו הקול קול יעקב, שקולן ערב לפניו ית'. אמנם העיקר החן- על אותן שיש להם טעם וריח. ואעפ"י כן, ע"י האגודה ביחד, שמכניס עצמו לכלל ישראל ומדבק עצמו בערבה, על ידי שידוע שיותר יכול להיות נושע בתפילה מבכח מעשיו. לכן, הניחו חכמים כל המינים ואחזו רק בערבה.

5. אורות הקודש (ג', עמ' קי"ז)

מי שהוא ממידת המלכות- לית ליה מגרמיה כלום, והיא מידה שהחיסרון והיתרון מתחברים בה בנושא אחד.

ראוי הוא אדם זה לספוג לתוכו את הכל, וכשהוא פונה אל הטוב ומכיר איך דלית ליה מגרמיה באמת כלום, הרי הוא מוכן להיות ממולא מכל טוב, של כל המידות, כל התכונות, כל הצדדים, ואין בו שום סתירה. ויש בו עומק העצמיות כל כך, עד שהדברים המתקבלים בתוכו- הרי הם עצמיותו ממש, כיון שעצמיות מיוחדת גדרית בפני עצמו- אין לו כלל...ונפשו עורגת בעומק התשוקה לאהבת קדושת הארץ וצפיית ישועה.

ומידה זו, היא מידת כנסת ישראל בעצם, שהיא הטבעיות העצמית של האומה הישראלית, שהם ממעטים עצמם תמיד, והם מרגישים בקטנותם, מרגישים איך שכל המילוי שבהם אינו עצמי, שאינם אלא כלי לקבל אור ושפע מברכת ד' העליונה.

6. שם משמואל (סוכות תרע"ג)

והנה במדרש (שמו"ר פרשה מ"ה): "כשעלה משה למרום- ראה אוצרות של מתן שכר...ראה אוצר אחד גדול, ואמר: אוצר זה של מי? אמר הקב"ה: כל מי שאין לו משלו- אני נותן לו מזה". ודייק כ"ק אבי אדמו"ר זצלה"ה למה הוא עוד אוצר גדול יותר ממי שיש לו משלו? והגיד, שמחמת שהוא יודע בעצמו שאין לו משלו- בשביל זה עצמו נותנין לו אוצר גדול.

ומעתה יובן הטעם שנקרא יום זה הושענא רבה, שאז נפתח האוצר הגדול, ע"י שנטלין הערבה לעצמה, להורות את דכאות הלב. "ואני את דכא".

7. מידות הראי"ה (ענוה)

ז. כל זמן שהענוה מביאה עצבון- היא פסולה, וכשהיא כשרה- מוסיפה היא שמחה, גבורה וכבוד פנימי.

יא. הענוה והשפלות האמיתית- מוסיפה בריאות וכח, והדמיונית- מחליאה ומעציבה. על כן יבחר לו האדם מידת הענוה והשפלות בצורתה הבהירה, למען יחזק ויאמץ, "וקוי ד' יחליפו כח".

8. ילקוט שמעוני (ישעיה, תצ"ט)

שנו רבותינו: בשעה שמלך המשיח בא- עומד על גג בית המקדש, והוא משמיע להם לישראל ואומר: עֲנִיִּים, הגיע זמן גאולתכם, ואם אין אתם מאמינים- ראו באורי שזרח עליכם, שנאמר 'קומי אורי כי בא אורך, וכבוד ה' עליך זרח'. ועליכם בלבד זרח, ולא על עובדי אלילים, שנאמר 'כי הנה החשך יכסה ארץ', באותה שעה מבהיק הקב"ה אורו של מלך המשיח ושל ישראל והולכים כולם לאורן של מלך המשיח ושל ישראל, שנאמר 'והלכו גוים לאורך ומלכים לנוגה זרחך', ובאים ומלחכים עפר מתחת רגליו של מלך המשיח שנאמר ועפר רגליך ילחכו, ובאים כולם ונופלים על פניהם לפני משיח ולפני ישראל, ואומרים נהיה לך ולישראל לעבדים, וכל אחד מישראל אלפים ות"ת (2800) עבדים יהיו לו, שנאמר 'בימים ההמה אשר יחזיקו עשר אנשים מכל לשונות הגוים והחזיקו בכנף איש יהודי לאמר נלכה עמכם, כי שמענו אַלְקִים עִמָּכֶם'.